

POKONAJMY NOWOTWORY KRWI

Po co oddajemy szpik?

To szansa na uratowanie czyjegoś życia. W Polsce - co godzinę, a na świecie - co 35 sekund, ktoś dowiaduje się, że cierpi na białaczkę lub inny nowotwór krwi. Dla wielu chorych jedyną szansą na życie jest przeszczepienie krwiotwórczych komórek macierzystych.

Twój bliźniak genetyczny Cię potrzebuje!

Nasz genotyp jest bardzo różnorodny. Szanse na znalezienie „bliźniaka genetycznego” (osoby, której antygeny zgodności tkankowej są takie same, jak nasze) są bardzo niskie. Prawdopodobieństwo wynosi 1: 20 000, a w rzadkim genotypie nawet 1 do kilku milionów. Dlatego tak bardzo ważne jest to, aby jak najwięcej osób rejestrowało się jako potencjalni Dawcy.

Kto może zostać Dawcą?

Dawcą może zostać każdy ogólnie zdrowy człowiek pomiędzy 18 a 55 rokiem życia, ważący nie mniej niż 50 kg i o wskaźniku masy ciała nie wyższym niż 40 BMI.

Rejestracja w ośrodku Dawców szpiku Fundacji DKMS może odbyć się jedynie w sytuacji, kiedy nie istnieją przeciwwskazania medyczne (m.in. choroby układu sercowo-naczyniowego, choroba nowotworowa, choroby zakaźne, choroby autoimmunologiczne itd.) określone przez Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 12 marca 2010 roku oraz wytyczne określone przez Światową Organizację Dawców Szpiku (WMDA).

Jakie są metody pobierania krwiotwórczych komórek macierzystych?

Istnieją dwie metody pozyskania krwiotwórczych komórek macierzystych.

Pierwsza z nich to [pobranie komórek macierzystych z krwi obwodowej](#) (tzw. pobranie peryferyczne, afereza). Metoda ta stosowana jest w 80% przypadków. Zazwyczaj wiąże się ona z jednodniową wizytą w klinice pobrania. W przypadkach kiedy w ciągu jednego dnia nie uda się zebrać wystarczającej ilości komórek macierzystych, konieczne jest powtórzenie procesu kolejnego dnia.

Drugą metodą jest [pobranie komórek macierzystych z talerza kości biodrowej](#). Metoda ta wiąże się z 2-3 dniowym pobytem w szpitalu ze względu na konieczność znieczulenia ogólnego.

Na czym polega pobranie komórek macierzystych z krwi obwodowej?

Na cztery dni przed pobraniem oraz w dniu pobrania Dawca przyjmuje podskórnie czynnik wzrostu G-CSF (aplikowany po odpowiednim przeszkoleniu przez samego Dawcę lub przez personel medyczny). Substancja ta ma działanie zbliżone do hormonu i powoduje uwolnienie komórek macierzystych, występujących głównie w szpiku kostnym, do krwioobiegu. Substancja ta występuje również naturalnie w organizmie człowieka w innych sytuacjach, np. w trakcie przechodzenia infekcji. Po zakończeniu podawania czynnika wzrostu komórki macierzyste selekcyonowane są z krwi przy użyciu specjalnej metody (afereza), zbliżonej do pobrania trombocytów. Na obu ramionach Dawcy zakładane są dojścia dożylna. Krew przepływa z jednego ramienia poprzez tzw. separator komórek i wraca drugim dojściem dożylnym do organizmu. W separatorze komórki macierzyste oddzielane są od reszty krwi pod działaniem siły odśrodkowej i zbierane jako materiał przeszczepowy. Po zebraniu wystarczającej liczby komórek materiał transportowany jest do kliniki, w której leczony jest Biorca i przeszczepiany.

Pobranie komórek macierzystych z krwi obwodowej odbywa się maksymalnie w ciągu dwóch następujących po sobie dni w klinice pobrań. Dawca nie wymaga pobytu stacjonarnego w szpitalu i może przenocować w hotelu.

Na czym polega pobranie krwiotwórczych komórek macierzystych z talerza kości biodrowej?

W przypadku tej metody komórki macierzyste pobiera się z talerza kości biodrowej (nie mylić z rdzeniem kręgowym) za pomocą igły punkcyjnej. Cały zabieg trwa około 60 minut i wykonywany jest w znieczuleniu ogólnym. W trakcie zabiegu konieczne jest wykonanie dwóch niewielkich nacięć, których proces gojenia przebiega z reguły bardzo szybko. W tym przypadku pobiera się około jednego litra mieszanki składającej się z krwi i szpiku kostnego. Pobrany materiał regeneruje się całkowicie w czasie 2-3 tygodni. Ze względu na znieczulenie ogólne Dawca z reguły przyjmowany jest do kliniki pobrania na jeden dzień przed zabiegiem i pozostaje tam około 2-3 dni. Procedura pobierania krwiotwórczych komórek macierzystych z talerza kości biodrowej odbywa się w warunkach całkowitej sterylności (sprzęt i narzędzia są jednorazowe, wysterylizowane).

Czy Dawca może sam wybrać metodę pobrania komórek macierzystych?

O metodzie pobrania zawsze decyduje lekarz prowadzący Pacjenta. Wybór metody jest uzależniony m. in. od stanu zdrowia Biorcy i choroby, na którą cierpi. W konkretnych przypadkach ze względów medycznych preferowane lub eliminowane są określone sposoby pobrań.

W miarę możliwości uwzględniane są indywidualne preferencje Dawcy, jednak powinien być on przygotowany na obie metody.

Czy potencjalny Dawca może zrezygnować z zostania Dawcą?

Istnieją powody osobiste oraz inne, które mogą skłonić potencjalnego Dawcę do wycofania się, nawet na krótko przed przystąpieniem do zadeklarowanego dawstwa. W takich przypadkach oczywiście szanujemy decyzję Dawcy. Nie jest to dla nas łatwe, tym bardziej, że udało już się znaleźć „genetycznego bliźniaka”. Może to dramatycznie pogorszyć sytuację chorego, a nawet doprowadzić do jego śmierci.

Gdy dochodzi do cofnięcia zgody na krótko przed właściwym przeszczepieniem, Pacjent jest już w fazie przygotowywania do przeszczepienia, której nie da się cofnąć. Jeśli w tym czasie nie nastąpi przeszczepienie komórek macierzystych, Pacjent może umrzeć.

Dlatego decyzja o rezygnacji powinna być podejmowana świadomie i z należytą rozważą i być podyktowana jedynie bezwzględną koniecznością (np. przyczynami zdrowotnymi, ważnymi zdarzeniami rodzinnymi).

Czy na czas zabiegu Dawca otrzymuje zwolnienie lekarskie?

Tak, Dawca otrzymuje zwolnienie lekarskie. Kodeks pracy gwarantuje Dawcy komórek macierzystych 100% wynagrodzenie za czas jego nieobecności w pracy (związanej zarówno z badaniami wstępnymi, jak i pobraniem komórek z krwi obwodowej bądź szpiku).

Jak długo trwa rekonwalescencja po pobraniu szpiku kostnego?

Czas rekonwalescencji jest zróżnicowany. Niektórzy Dawcy wracają do formy już po upływie jednego lub dwóch dni, inni potrzebują nieco więcej czasu, zwykle pięć dni. Ubytek szpiku kostnego ulega całkowitej regeneracji już po upływie dwóch tygodni.

Jeśli Dawca odda komórki macierzyste, to kiedyś może mu ich zabraknąć?

Organizm odbudowuje komórki macierzyste w ciągu dwóch tygodni. Proces ten jest podobny do pobierania krwi i nie prowadzi do trwałej utraty komórek macierzystych.

Czy Dawca może skontaktować się z Pacjentem, któremu przeszczepiono jego komórki macierzyste?

Za pośrednictwem Fundacji DKMS każdy Dawca może otrzymać informację na temat procesu powrotu do zdrowia Biorcy. Można również nawiązać z Pacjentem pisemny kontakt. Jednak ze względu na ochronę danych osobowych, w okresie pierwszych dwóch lat po przeszczepieniu musi być zachowana anonimowość Dawcy. Po upływie tego okresu może dojść do bezpośredniego kontaktu i osobistego spotkania Dawcy i Biorcy, jeśli tylko obie strony wyrażą chęć wymiany danych. Fundacja na prośbę Dawcy przesyła prośbę o wymianę danych do kliniki, w której leczyl się Biorca. Jeżeli jednak Dawca albo Biorca żyją w kraju, w którym przepisy prawa zobowiązują do zachowania anonimowości (np. Belgia, Francja, Włochy, Holandia, Szwajcaria, Norwegia, Słowenia, Hiszpania), możliwy jest jedynie anonimowy kontakt listowny. W niektórych krajach wykluczona jest jakakolwiek możliwość kontaktu Dawcy i Biorcy.

Kto ponosi koszty badań materiału genetycznego pobranego podczas rejestracji?

Koszty te pokrywa Fundacja DKMS ze środków własnych. Dla Dawcy rejestracja jest zupełnie bezpłatna. Przebadanie i zarejestrowanie jednego Dawcy to koszt 180 PLN. Nie jest on refundowany przez Narodowy Fundusz Zdrowia. Od początku istnienia Fundacja DKMS może rozwijać bazę rejestrując kolejnych potencjalnych Dawców m.in. dzięki darowiznom osób indywidualnych i finansowemu wsparciu firm.

Jak duże są szanse na zostanie faktycznym Dawcą?

Jak pokazują statystyki, w ciągu 10 lat od rejestracji, maksymalnie 5 na 100 zarejestrowanych osób zostaje Dawcą. Na zostanie Dawcą wcześniej niż w przeciągu 10 lat, wyższe szanse mają osoby młode. 1% z nich zostaje faktycznym Dawcą w ciągu pierwszego roku od rejestracji.

Jak ubezpieczony jest Dawca?

Fundacja DKMS posiada ubezpieczenie od wszelkich przypadków, które mogą się wydarzyć podczas organizowanych Dni Dawcy. Ubezpieczeni są również Dawcy, od których pobierane są komórki macierzyste do przeszczepienia.

Wysokość ubezpieczenia to odpowiednio 50 000 Euro w przypadku rejestracji Dawcy i 150 000 Euro w momencie uruchomienia procedury doboru Dawcy i pobrania komórek macierzystych bądź szpiku.

Czy komórki macierzyste można oddać kilkakrotnie?

Ponieważ komórki macierzyste po pobraniu się regenerują, można oddawać je wielokrotnie. Są Dawcy, których komórki macierzyste mogą być odpowiednie dla wielu Pacjentów. Fundacja DKMS dba o to, aby Dawca nie był poddawany zbyt dużym obciążeniom. Szczególnie chodzi o Dawcę, który oddał właśnie swoje komórki macierzyste Pacjentowi i jest traktowany jako „rezerwowo“, na wypadek nawrotu choroby Pacjenta i konieczności ponownego pobrania materiału przeszczepowego.. Jest „zarezerwowany“, więc nie może oddawać komórek macierzystych dla innych Pacjentów.

Jednocześnie fundacja DKMS robi wszystko, aby każdy potrzebujący Pacjent znalazł zgodnego genetycznie, niespokrewnionego Dawcę.